

Příloha k protokolu o SZZ č.:

Diplomant: Hana Česánková

Vysoká škola: PF JU

Aprobace: Z-Př/ZŠ

Katedra: pedagogiky a psychologie

Recenzent diplomové práce:

Datum odevzdání posudku: 21. 8. 2006

Mgr. Jiří Jošt, CSc.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Sebepojetí v souvislosti s obrazem rodičů u dětí v Dětském diagnostickém ústavu

Autorka se zabývá společensky závažným tématem, kterým je ranný vztah rodič-dítě (attachment) a jak tento vztah může dítě formovat povahově.

Autorka přistoupila k problému z pohledu dítěte, tj. jak dítě samo sebe vnímá a hodnotí (jaký je jeho self-koncept), jak vnímá a hodnotí své rodiče a jak se podle toho chová v zátěžových situacích. Autorka vybrala dvě skupiny dětí, které vlastně reprezentují dvě krajnosti, či póly: na jednom pólu se nacházejí děti, které vyrůstají v normálních, funkčních rodinách, a na opačném pólu jsou děti, jejichž rodinné zázemí je nefunkční, a které se proto dostaly do ústavní péče. Obě skupiny se autorka pokusila popsat pomocí metody, která je v českém prostředí novinkou: metoda BISK německého autora Zimmermanna. Autorka ji srozumitelně popsala a čtenář má možnost udělat si o této metodě základní představu. Jako doplněk přidala metodu CSEI amerického autora Coopersmithe; tuto metodu autorka převzala ze slovenské verze, kterou pro potřeby svého výzkumu upravila. Autorka jasně a zřetelně formulovala své hypotézy, které se dají dobře ověřovat použitými metodami, zejména nosné metody své práce, tj. BISK.

Zde, ve vztahu k hypotézám bych si dovolil jedinou připomínku: hypotézy by měly být pro mém soudu vztaženy k diagnóze, nikoliv ke členství dítěte v ústavní péči – to totiž není diagnózou. Diagnózy bohužel nejsou autorkou vysloveny, takže čtenáři zůstávají pouze intuitivní odhady. Obdobně např. v lékařském výzkumu samotný pobyt člověka v nemocnici dává tušit, že s dotyčným není něco v pořádku, avšak hospitalizace sama o sobě nevypovídá o povaze jeho obtíží.

Výsledky práce podle použitých metod jsou rovněž jasné, srozumitelně prezentované a přijatelné i statistickou přesvědčivostí.

Autorka věnuje značnou pozornost deprivaci. Zde čtenář očekává vymezení vztahu mezi studovaným tématem a deprivací, např. jak souvisí typologické reakce popsané autorem metody BISK Zimmermannem (s. 20-22) s typologickou reakcí na deprivaci (s. 30-31)? Anebo zde souvislost není a deprivace je jiným polem, než na kterém pracuje autorka?

Autorka srovnává děti v ústavní péči s dětmi ve funkčních rodinách. Pro popis rozdílů mezi oběma skupinami volí metodu BISK, tj. zkoumá subjektivní realitu (jak děti vnímají a hodnotí samy sebe a své rodiče). Jestliže deprivace má vztah k autorčině tématu, pak vzniká otázka, proč autorka nepoužila parametry, které by popsaly realitu objektivní – např. prospěchový profil, který je u deprivantů specifický; nebo nemocnost, která bývá u deprivantů zvýšená; nebo tělesnou váhu, která bývá u deprivantů mírně zvýšená jako důsledek kompenzace; nebo sociometrický nálezk, který bývá u deprivantů zhoršený jako projev či důsledek maladaptace, atp. Mám na mysli parametry, které byly objeveny v deprivančním výzkumu vedeném

dlouhodobě prof. Matějčkem a které mohou vhodně doplnit pohled na studovanou problematiku attachmentu takřkajíc z druhé strany a přispět ke spolehlivosti metody BISK.

Úroveň sebepojetí (viz hypotéza č. 4) byla měřena testem, který nebyl restandardizován v českém prostředí a jehož psychometrie je neznámá. Výsledky, které modifikovaná verze testu nabídla, proto nemohou být hodnoceny jako spolehlivé. Škoda, že autorka ne zvolila test SPAS, který byl restandardizován, který má ověřenou psychometrii a který mohl přinést přijatelnější nálezy.

Metoda BISK staví na výpovědi dítěte o sobě samém. Autorka uvádí značně odlišné chování dětí nalézajících se v ústavním prostředí ve srovnání s dětmi ve funkčních rodinách: ústavní děti byly nesoustředěné, méně sdílné. Hypoteticky se dá soudit, že BISK bude citlivý na inteligenci dětí (pokusných osob), zejména na verbální složku inteligence (schopnost zachytit do slov a pojmenovat své stavy, stavy druhých lidí a vyslovit je v kontaktu z očí do očí před neznámým člověkem-výzkumníkem). Byla kontrolována inteligence pokusných osob či kontrolována být nemusela, protože BISK na ni není citlivý?

Na s. 31 čtenář získává dojem, že ústavní péče o dítě ve srovnání s péčí rodiny je obecně špatná. Pozor: to platilo kdysi, dnes po deprivacním výzkumu byly ústavy zreformovány a mnohé se přiblížily rodinnému životu. Pechod dítěte z nefunkční rodiny do funkčního ústavu proto je pro dítě skutečným štěstím.

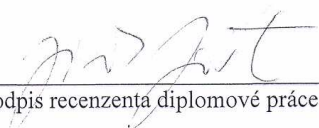
Poměr chlapců ku děvčatům ve vzorku ústavních dětí vyjadřuje jasnou převahu chlapců (2 :1). Autorka podle toho také správně sestavila i skupinu kontrolní. Čím si tuto převahu vysvětlit? Dá se říci, že chlapci jsou vnímavější na nepříznivé vlivy prostředí než dívky a snáze proto sklouzávají do poruch chování a následně i do ústavní péče?

Výsledky v tabulce č. 1 čte autorka takto: „...obecně jsou matky u dětí z DDÚ méně podporující...“. Pozor: matky jsou dětmi vnímány jako méně podporující – BISK zjišťuje to, co si dítě myslí, ne to, jaká je matka v objektivním nálezu.

Proč matky obecně – ve skupině dětí ústavních i dětí z funkčních rodin – jsou svými dětmi vnímány tak, že navozují vyšší výchovnou zátěž než otcové? Je to dáno tím, že matky jsou na výchově dětí více zaangażovány, více se na ní podílejí než otcové?

Závěr: práce autorky je zajímavá a provokující k mnohým otázkám, z nichž některé jsou zmíněny výše a mohou být předmětem oponentury. Téma je složité, nicméně autorka se jej relativně úspěšně zhostila. Doporučuji, aby předložená práce byla postoupena k obhajobě. Navrhuji práci klasifikovat „velmi dobře“.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **v e l m i d o b ř e**

podpis recenzenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 21. 8. 2006

Stupeň klasifikace	v ý b o r n ě	v e l m i d o b ř e	d o b ř e	n e v y h o v ě l
-----------------------	---------------	---------------------	-----------	-------------------